

TAFAKKUR TURLARIGA ASOSLANGAN O‘QITISH: VIZUAL, VERBAL VA KINESTETIK YONDASHUVLAR SAMARADORLIGI

Habibullayev Murodilla Axmadullo o‘g‘li

Annotatsiya: *Mazkur maqolada o‘quvchilarning individual tafakkur turlarini hisobga olgan holda darsni tashkil etish masalasi tahlil qilinadi. Vizual, verbal va kinestetik yondashuvlarning pedagogik afzalliklari, ular orqali o‘quvchilarning qobiliyati, xotirasi va motivatsiyasini rivojlantirish imkoniyatlari ochib beriladi. Shuningdek, har bir yondashuvning o‘qituvchilik amaliyotida qo‘llanishiga doir uslubiy tavsiyalar keltirilgan.*

Kalit so‘zlar: *tafaqqur turlari, vizual o‘rganish, verbal yondashuv, kinestetik uslub, individual yondashuv, ta’lim samaradorligi, o‘quv uslublari.*

Ta’limda har bir o‘quvchining qabul qilish, o‘rganish va fikrlash uslubi har xil bo‘lishi — pedagogik jarayonda individual yondashuv zarurligini ko‘rsatadi. Vizual, verbal va kinestetik tafakkur turlari o‘quvchilarning bilim olish mexanizmlarini turlicha faollashtiradi. Shuning uchun, o‘qituvchi har bir o‘quvchining dominant tafakkur turini aniqlab, unga mos uslublarni qo‘llashi ta’lim samaradorligini oshiradi.

Vizual tafakkurga asoslangan yondashuv.

Vizual o‘rganuvchilar ma’lumotni ko‘rish orqali yaxshiroq qabul qiladi. Ular grafiklar, diagrammalar, ranglar, rasmlar va jadvallar orqali berilgan axborotni tezda tahlil qiladi. Vizual materiallardan foydalanish o‘quvchining eslab qolish qobiliyatini oshiradi. Dars jarayonida video darslar, interaktiv slaydlar, jismoniy modellar, konsept xaritalaridan foydalanish aynan vizual tafakkur egalari uchun qulay muhit yaratadi.

Verbal tafakkurga asoslangan yondashuv.

Verbal (so‘zli) o‘rganuvchilar og‘zaki va yozma so‘zlar orqali bilim olishga moyil bo‘ladi. Ular uchun darsda ma’ruzalar, matnli materiallar, hikoya qilish, muhokama qilish, savol-javob metodlari, jurnallar va referatlar tayyorlash ayni muddao hisoblanadi. O‘qituvchi bu turdagi o‘quvchilar bilan ishlaganda nutq, tahlil va mantiqiy fikrlashga asoslangan topshiriqlarni ko‘proq berishi zarur.

Kinestetik tafakkurga asoslangan yondashuv.

Kinestetik o‘rganuvchilar harakat orqali, ya’ni amaliy faoliyat orqali bilimni o‘zlashtiradi. Tajriba, eksperiment, rolli o‘yin, konstruktorlik, maket yaratish kabi jismoniy harakatlar orqali o‘rganishga intiladi. Bu turdagi o‘quvchilar uchun laboratoriya mashg‘ulotlari, sahnalashtirish, guruhlarda jismoniy ishtirokni talab qiladigan vazifalar muhim ahamiyat kasb etadi.

Yondashuvlarni uyg‘unlashtirishning afzalliklari

Darsni faqat bitta uslubda o‘tkazish emas, balki barcha tafakkur turlarini uyg‘unlashtirish orqali har bir o‘quvchiga mos keluvchi shart-sharoit yaratish — zamonaviy pedagogikaning asosiy talablaridan biridir. Masalan, bir mavzu bo‘yicha vizual ko‘rsatmalar

berilib, verbal izoh bilan to‘ldiriladi va yakunda amaliy mashg‘ulot bilan mustahkamlanadi. Bunday integratsiyalashgan yondashuv o‘quvchilarning bilimni chuqurroq anglashiga, mustahkamlashiga va ijodiy fikrlashiga yordam beradi.

Pedagog uchun metodik tavsiyalar

O‘quvchilar tafakkur turini aniqlash uchun maxsus testlar, so‘rovnomalar yoki dars jarayonidagi kuzatuvlar asosida baho berish mumkin. O‘qituvchi har bir o‘quvchining ustun o‘rganish uslubini aniqlab, shunga mos topshiriqlar, uslublar va baholash mezonlarini ishlab chiqishi kerak. Bunda o‘quvchilar nafaqat bilimni o‘zlashtiradi, balki o‘z kuchli tomonlarini ham anglay boshlaydi.

Xulosa:

Tafakkur turlarini inobatga olgan holda o‘qitish — zamonaviy pedagogik yondashuvlarda muhim o‘rin tutadi. Vizual, verbal va kinestetik metodlarning uyg‘unligi nafaqat ta’lim jarayonining sifati, balki o‘quvchining psixologik holati, motivatsiyasi va o‘ziga ishonchini mustahkamlaydi.

Har bir bola individual shaxs sifatida qabul qilinganda, ta’lim jarayoni chinakam samarali bo‘lishi mumkin.

ADABIYOTLAR

1. Axborot xavfsizligi asoslari: Darslik / I. M. Karimov, N. A. Turgunov. T.: O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2016. - 91 b.
2. Yo‘ldoshev Shohruhbek Zokirjon o‘g‘li, Mirzamaxmudov Azamatjon Baxtiyor o‘g‘li. (2022). Axborot xavfsizligi darajasi va uning zamonaviy kompyuter tarmoqlaridagi o‘rni. Galaxy xalqaro fanlararo tadqiqot jurnali , 10 (5), 966-968.
3. Yo‘ldoshev Shohruhbek Zokirjon o‘g‘li (2023). Integratsiyalashgan axborot xavfsizligi tizimini joriy etish. «Zamonaviy informatikaning dolzarb muammolari: